

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

АЛМАНАХ

БЪЛГАРСКА УКРАИНИСТИКА

БРОЙ 9

СОФИЯ 2020

Международният стандартен номер за продължаващи издания на алманаха е ISSN 1314-572X.

Редакционен съвет:

Лидия Терзийска (София), Албена Стаменова (София), Олена Чмир (Киев), Валентин Гешев (София), Маргарита Младенова (София), Олга Албул (Лвов), Райна Камберова (София), Олга Сорока (София), Владимир Колев (София), Павлина Мартинова (София)

Главен редактор:

Райна Камберова

Редактори на броя:

Владимир Колев
Павлина Мартинова
Олга Сорока

За контакти:

E-mail: info@bgukrainistika.com

Дизайн на корицата: Неда Василева

АЛМАНАХ „БЪЛГАРСКА УКРАИНИСТИКА“

Алманахът „Българска украинистика“ е електронно издание на официалния сайт на профил „Украинистика“, Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Свети Климент Охридски“, който представя веднъж годишно научни публикации в областта на хуманитаристиката и в частност на украинистиката.

Алманахът публикува научни статии, обзори, рецензии на научни издания и информация за научни конференции, както на утвърдени български, украински и чужди учени, така и на дипломанти и докторанти, представящи цялостни дипломни работи, дисертации или отделни части от тях.

Редакторският екип има за цел да представи новостите в украинистиката и в славистиката, да обедини учените и преподавателите от други области, чиито изследвания могат да попаднат в общото поле на украинистиката.

Научна проблематика

Основните проблеми, на които дава публичност и за които създава дискуссионна научна среда алманахът, са:

- езиковедски изследвания;
- литературоведски изследвания;
- фолклористични и етнографски изследвания;
- исторически изследвания;
- социологически и културоложки изследвания;

Рубрики

„Българска украинистика“ ще представя материали, подредени в следните рубрики, които могат да не се появяват във всеки брой:

- Статии
- Проекти
- Обзори и рецензии
- Защитени дипломни работи, дисертации и тези
- Личности, събития и кариери

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводни думи 7

Езикознание

Игор Хрущ – Лексико-семантичний аналіз незмінюваних прикметників
в українській та болгарській мовах..... 9

Олена Книш – Плеоназм як інструмент створення надмірної деталізації
в українському художньому тексті початку ХХІ ст..... 21

Надія Коцюба – Оцінна модальність офіційно-ділових текстів..... 30

Олена Климентова – Субститути Бога в модерних жанрах
релігійної комунікації в Україні..... 41

Литературознање

Владимир Колев – Мотивът за вярата при Олександр Довженко –
от сакралност през десакрализация до *индивидуализирана вяра*.....52

Христя Венгриянук – „Quid est Veritas?“ („Що є істина?“):
сакральні мотиви в прозі Наталени Королевої.....73

Надія Брилинська – Тема повернення на батьківщину в поезії
Ярослава Сайферта 20-их рр. ХХ ст..... 85

Назар Данчишин – Діалог поезій Ігоря Калинця та Грицька Чубая.....91

Методика

Лилия Желева – Някои основни правописни правила в украинския език
и упражнения към тях..... 110

Ольга Сорока – Християнський компонент у сучасних підручниках
з української мови як іноземної..... 143

Галина Темник – Літня школа МІОКу «Крок до України»:
традиції та інновації..... 159

Ірина Зозуля, Алла Стадній – Використання змішаного навчання
в процесі вивчення української мови як іноземної..... 167

История

Виталий Нагурни – Патроним или прозвище?
Из историята на древноруската средновековна антропонимика..... 177

Андрій Бовгиря – Мова/мови в Україні-Гетьманщині –
сфери функціонування та ознака ідентичності (друга половина XVII–XVIII ст.).....185

Олег Журба – Понятие «Малороссия»
и национальные проекты XVIII – XIX века 199

Философия

Лілія Фльорко, Михайло Скринник –
Мотив оновлення в смисло-образах традиційного народного світосприйняття.....210

Защитени дипломни работи

Гергана Илиева – Човешкото тяло на работите и възприятието на машината
(„Р.У.Р.“ на Карел Чапек и „Стоманените пещери“ на Айзък Азимов).....221

Интервюта

Пандемията няма да попречи на провеждането на V Международен конкурс по украински правопис (*Интервю с Оксана Баранивска от Ягелонския университет в Краков на Лилия Желева*)..... 235

Годишнини

Юбилей на основателката на украинистиката
в Софийския университет Лилия Терзийска241

Драги читатели,

В съдържанието на брой 9 на електронния алманах „Българска украинистика“ са включени шестнадесет научни статии в областта на езикознанието, литературознанието, методиката, историята и философията, а също така едно интервю и част от успешно защитена дипломна работа пред Катедрата по славянски литератури на Софийския университет.

Раздел „Езикознание“ започва с лексико-семантичния анализ на неизменяеми прилагателни в украински и български език на младия изследовател Игор Хручш от Лвовския университет. Следва проучването на плеоназмите като средство за свръхдетайлизация в произведенията на съвременни украински писатели от Олена Книш (София). Надия Коцюба от Лвовския регионален институт за държавно управление изследва оценъчната модалност при официално-деловите текстове. Субститутите на Бог в модерните жанрове на религиозната комуникация в Украйна изследва Олена Климентова от Киевския университет.

Раздел „Литературознание“ включва обширен анализ на мотива за вярата в произведенията на Олександр Довженко от украиниста Владимир Колев. С изследване на сакралните мотиви в прозата на Наталена Королева се занимава Христия Венгриянчук (Чернивец), която представя своите заключения в поредното издание на алманаха. Темата за завръщането в родината в поезията на Ярослав Сайферт разглежда бохемистката от Лвовския университет Надия Брилинска. Предпоставки за съпоставяне и анализ на поетичния диалог между Игор Калинец и Григорий Чубай открива Назар Данчишин от Международния институт за образование и култура и връзки с диаспората (Лвов).

Разделът „Методика“ представя разработката на Лилия Желева за практическо помагало по украински правопис. Християнският компонент в съвременните учебници по украински език за чужденци е предмет на изследването на Олга Сорока от Лвовския университет „Иван Франко“. За традициите и новостите в лятното училище по украински език „Стъпка към Украйна“, организирано ежегодно от МИОК, Лвов, разказва в статията си Галина Темник. Изследователките Ирина Зозуля и Алла Стадни засягат особено актуалната тема днес, а именно използването на смесено обучение в процеса на изучаване на украински като чужд език.

Традиционно добре е представен раздел „История“ – Виталий Нагирни от Ягелонския университет излага своите хипотези относно древноруската средновековна антропонимика (текстът е в превод на български от Албена Стаменова). Андрий Бовгириянчук разглежда езика/езиците в Украйна/Хетманщина като признак на идентичност през втората половина на

ВИКОРИСТАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Ірина Зозуля, Алла Стадній

Abstract: The article examines the current state of development of blended learning, its place and role in domestic and foreign higher education. Blended learning is seen as a way of increasing the efficiency of the learning process. It has been established that offline and online learning methods should be used in blended learning. The advantages of blended learning in contrast to traditional and distance forms are clarified: creation of conditions for high-quality learning, opportunities to solve problems with independence, activity, organization of students. The key principles of designing a blended learning system are identified. The main models of blended learning are highlighted.

Keywords: blended learning, educational process, learning models, Ukrainian as a foreign language.

Вступ. У наш час сучасні інформаційно-комунікаційні технології проникають в усі галузі людської діяльності, включаючи освіту. Їхня інтеграція в освітню сферу стає не просто актуальною тенденцією, а життєво важливою необхідністю, запорукою її модернізації. Однією з відповідей освіти на цей виклик сучасності став розвиток дистанційного навчання на основі ІКТ.

Водночас дистанційна форма навчання не завжди виявляється спроможною в педагогічному плані. Зокрема, у ній часто не передбачено можливості реального дидактичного спілкування внаслідок специфіки розподіленого процесу навчання, обумовленого орієнтованістю на певні категорії населення (осіб, які не мають можливостей отримати освітні послуги в традиційній формі через різні обставини). Одним із способів розв'язання проблеми є використання змішаного навчання. Сьогодні вітчизняна освіта переживає початковий етап становлення й розвитку змішаного навчання, саме тому ця тема є **актуальною** та цікавою для дослідження.

Мета розвідки: розробка ефективної методики організації змішаного навчання української мови як іноземної в немовному закладі вищої освіти.

Будь-яка модель навчання може бути ефективною та мати практичну значущість тільки за умови її відповідності високому рівню абстрагування, тобто її реалізації на достатній узагальненості досліджуваних змістовних і структурних компонентів моделі.

Опис джерел. Відомо, що основою навчання є дотримання загальних його принципів: методичних, загальнодидактичних, принципів гуманістичної педагогіки тощо. Аналіз наукових доробків з питань теоретичного обґрунтування змішаного навчання вказує на те, що проблемою формування і класифікації дидактичних принципів займалися як зарубіжні (Я. Коменський, Й. Песталоцці, Й. Герbart, Ж.-Ж. Руссо), так і українські педагоги,

зокрема, К. Ушинський та його послідовник Г. Ващенко. Так, Г. Ващенко запропонував такі принципи: науковість, систематичність, виховання, зв'язок науки з життям, природовідповідність, індивідуалізація, активність і наочність. У різні періоди історії педагогіки кількість і зміст дидактичних принципів зазнавали змін.

Уперше термін «змішане навчання» (blended learning) був використаний в інформаційному бюлетені 1999 року, коли освітня компанія, що займалась інтерактивним навчанням, оголосила про зміну своєї назви на EPIC та зазначила, що буде застосовувати методику змішаного навчання. Цей термін почали вживати стосовно цілої низки методів аж до 2006 року, коли Бонк та Грехем (Bonk and Graham) опублікували працю «Handbook of Blended Learning», у якій дали визначення змішаного навчання як такого, що поєднує традиційне навчання (face-to-face instruction) з онлайн-навчанням (computer mediated instruction) (Латигіна 2018: 60).

Більшість фахівців (С. Graham, С. Bonk, А. М. Стрюк, Ю. В. Триус, В. М. Кухаренко) розглядають змішане навчання як процес організації педагогічної взаємодії, що містить наступні компоненти: 1) безпосереднє навчання за наявності особистого контакту між викладачем та студентом у формі традиційних аудиторних занять; 2) самостійна робота студентів, що містить пошукові завдання в мережі інтернет, вебквести та інші форми роботи без допомоги викладача; 3) спільне електронне навчання, що передбачає виконання різноманітних завдань у мережі, участь у вебінарах, онлайн-конференціях тощо.

Питання застосування дистанційної форми для навчання іноземним мовам розглядаються у вітчизняних та зарубіжних роботах Л. С. Кім, А. Л. Назаренко, Е. С. Полат, Р. К. Потапової, М. Л. Татарінова, Л. П. Халяпіна, Т. Н. Ямських, С. Meskill, С. White, N. Anthony та багатьох інших науковців.

Декілька років тому системою змішаного навчання зацікавилися викладачі Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут“. Авторським колективом було проведене ґрунтовне дослідження та видана монографія „Теорія та практика змішаного навчання“. У монографії розкрито педагогічні аспекти змішаного навчання, наведено педагогічну технологію проєктування змішаного навчання та різноманітні інформаційні технології для його підтримки. Проаналізовано методи формування критичного мислення в змішаному навчанні. Розглянуто ідею використання гейміфікації в змішаному навчанні. Наведено приклади використання змішаного навчання в середній школі, в університеті при вивченні технічних дисциплін. Розроблено науково-практичні рекомендації щодо застосування змішаного навчання в освіті.

Можемо підсумувати: питанням змішаного навчання зарубіжні методисти та науковці цікавилися давно та постійно впроваджували в навчальний процес. В Україні ж ця

проблема набула масштабного характеру і почала активно досліджуватися лише декілька років тому.

Основна частина. Проведено аналіз сучасної науково-методичної та спеціальної літератури, а також періодичних видань, присвячених питанням змішаного й дистанційного навчання та використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі у вищій школі, який дозволив зробити висновок про те, що в сучасних умовах трансформації освіти змішане навчання дозволяє оптимально поєднувати і використовувати можливості й переваги як традиційного навчання, так і дистанційних технологій. За результатами аналізу науково-методичної літератури були виділені й сформульовані недоліки дистанційної форми навчання, а також недоліки традиційного очного навчання, які можуть бути подолані за допомогою використання форми змішаного навчання.

Метою змішаного навчання є максимальне залучення до освітнього процесу всіх студентів, швидке й ефективне розв'язання навчальних проблем, постійна взаємодія викладачів зі студентами, демонстрація успіхів і здобутків задля підвищення мотивації кожного.

Аналіз науково-методичної літератури з теми дослідження та 6-місячна робота з іноземними студентами підготовчого відділення та основного етапу (1–5 курси) у змішаній формі дали змогу припустити, що змішане навчання здатне підвищити ефективність навчального процесу завдяки використанню (Фандей 2010: 379):

- сучасних педагогічних технологій, у яких враховано принципи особистісно-орієнтованого підходу;
- підвищення ступеня автономності студентів (розвиток критичного мислення та навичок дослідницько-пошукової діяльності);
- гнучкості моделі навчання;
- більш раціонального використання часу на аудиторному занятті за рахунок попереднього вивчення навчального матеріалу за допомогою ІКТ;
- обліку індивідуально-психологічних особливостей іноземних студентів;
- різноманітності способів педагогічного впливу;
- збільшення обсягу засвоюваного матеріалу;
- інтерактивності моделі;
- підвищення інформаційної компетенції студентів;
- можливості практично необмеженого доступу до інформації для викладачів і студентів.

Науковці по-різному трактують термін «змішане навчання». Таке навчання в українськомовній традиції також називають інтегрованим, комбінованим або гібридним (від англ. *blended, hybrid, mixed*). На нашу думку, змішане навчання представляє комбінацію елементів очного й дистанційного навчання, причому один з них є основним залежно від тієї моделі навчання, якій надають перевагу. Саме таке визначення найбільш точно відображає сутність цього феномена, оскільки повною мірою представляє його характеристики й можливі варіації.

Використовуючи модель змішаного навчання в закладах вищої освіти, викладач повинен створити інформаційно-предметне середовище з певної дисципліни та визначити, які види діяльності відбуватимуться очно з безпосередньою участю викладача (семінарські й практичні заняття, заліки, іспити), а які дистанційно. Самостійне виконання певних видів робіт можливо організувати дистанційно, як-от: прослуховування певних видів лекцій, організація дискусій, обговорень, виконання проєктів, віртуальні екскурсії тощо (Стадній 2020: 152).

Основні інформаційно-комунікаційні технології, що використовують в процесі змішаного навчання такі: електронна пошта, різноманітні програми та сервіси для створення презентацій, чати, відеоконференції, системи управління навчанням, вебфоруми, блоги, соціальні сервіси тощо. Саме вони сприяють найбільш оптимальній і ефективній реалізації дидактичних завдань, які ставить перед собою викладач, використовуючи систему змішаного навчання (Кухаренко 2016: 202).

Навчаючи іноземних студентів українській мові, усвідомлюємо, що якісний дистанційний навчальний процес обов'язково передбачає спілкування – асинхронне (пошта, форум) і синхронне (чат, скайп). З 2009 року почалося активне використання нового засобу спілкування – вебінару. З блискавичним приходом в українську освіту змішаної та дистанційної форми навчання у 2020 році вітчизняні викладачі-мовники теж почали активно використовувати у своїй професійній діяльності вебінар (веб + семінар = вебінар) – групову роботу онлайн з використанням сучасних засобів спілкування – відео і чат.

Слід зауважити, що під час визначення дидактичних принципів змішаного навчання, «традиційні» й «дистанційні» дидактичні принципи не замінювалися на принципово нові, але їхній зміст конкретизувався й модифікувався залежно від специфіки форми змішаного навчання. Проаналізувавши ключові принципи конструювання системи змішаного навчання, запропоновані В. М. Кухаренком (Кухаренко 2016: 258), виокремлюємо основні:

1. Принцип пріоритетності педагогічного підходу під час проєктування освітнього процесу.

2. Принцип обліку рівня технологічної підготовленості.

3. Принцип педагогічної доцільності застосування новітніх інформаційних технологій.

4. Принцип відповідності моделі змішаного навчання, яку ми використовуємо, умовам навчання, які пропонуємо.

5. Принцип взаємозв'язку компонентів в моделі змішаного навчання.

6. Принцип педагогічно обґрунтованого розподілу навчального матеріалу і видів навчальної діяльності між очним і дистанційним компонентами.

7. Принцип інтерактивності.

У змішаному навчанні вкрай важливо, щоб педагог за допомогою різних інструментів визначав рівень розуміння теми студентами, який допоможе проаналізувати зв'язок між цілями навчання, навчальною активністю та інструментами. Необхідно переконатися, що цілі зрозумілі студентам і забезпечують практичне застосування знань у реальному житті, змінюють поведінку студентів у потрібному напрямку, й для цього ефективно працює зворотний зв'язок з викладачем.

Існує багато моделей змішаного навчання: прості, складні, більш і менш популярні.

Уважаємо, що в умовах змішаного навчання електронні технології мають доповнювати традиційні, розширюючи таким чином можливості реалізації класичних принципів з урахуванням специфіки конкретної дисципліни (у нашому випадку – гуманітарних дисциплін) і таких важливих рис змішаного навчання, як зміна ролі викладача й студента, переважна орієнтація на самостійне вивчення студентами теоретичного навчального матеріалу, активне використання технологій електронного навчання, самостійний вибір певного виду навчальної діяльності, місця, часу і темпу навчання.

Саме тому, проектуючи моделі змішаного навчання, ми орієнтувалися на класичні дидактичні принципи: свідомість, наочність, систематичність, міцність, доступність, науковість навчання, а також зв'язок теорії з практикою, які адаптували до особливостей змішаного навчання на рівні дидактичних правил.

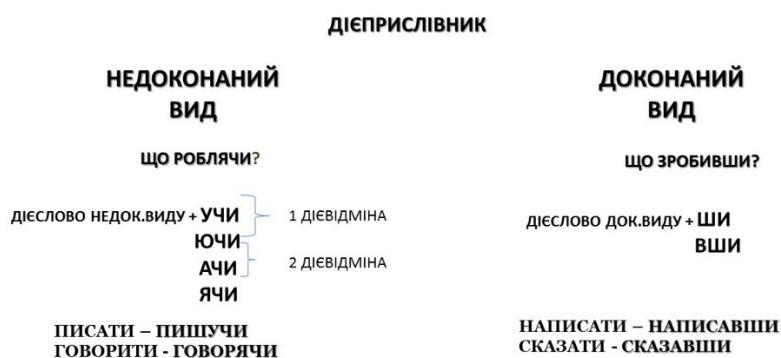
Моделювання допомагає педагогам спланувати навчальний процес та спрогнозувати результат. Проаналізувавши моделі змішаного навчання, запропоновані М. Хорном і Х. Стейкером (Staker, H. and Horn, M. B. 2012), виділили три основні моделі, які використовуємо в роботі з іноземними студентами: ротаційну, гнучку та модель самостійного змішування.

Ротаційна модель змішаного навчання передбачає чергування онлайн і офлайн-навчання та самостійної роботи студента за певним графіком або вказівкою

викладача. Така модель ефективна під час вивчення української мови як іноземної студентами першого та другого курсів, у більшості яких немає стійкої внутрішньої мотивації, оскільки «під час вивчення іноземних мов більш дієвою є внутрішня мотивація» (Стадній, Зозуля 2019: 208), тому вони нездатні довго самостійно працювати. Зміна форм та видів діяльності урізноманітнює процес, робить навчання цікавішим. Така модель передбачає підтримку викладача-ментора на кожному етапі, який допомагає, спрямовує діяльність у певному напрямку та визначає ефективність роботи. Відповідно, педагог у процесі навчання може корегувати форми, види роботи. Залежно від теми, рівня знань та дидактичної мети можна використовувати такі підвиди ротаційної моделі:

Ротація за станціями. Використовуючи цю модель, викладач урізноманітнює види діяльності офлайн. За певним графіком студенти переміщуються між станціями: спільна діяльність педагогом, виконання завдань у мінігрупах, створення проєкту, контроль та оцінювання знань. Відповідно до навчальної програми іноземні студенти другого курсу вивчають тему «Конструкції з дієприслівниками й дієприслівниковими зворотами. Використання дієприслівників і дієприслівникових зворотів». Викладач проводить онлайн-інструктування, під час якого вказує на актуальність теми, знання, які мають здобути студенти, їхнє практичне значення, розповідає про етапи роботи, чітко формулює мету, завдання, інструкції щодо їхнього виконання.

Педагог розробляє і завантажує навчальні теоретичні матеріали, які студенти опрацюють самостійно. Важливо подбати про те, щоб вони були чіткими, зрозумілими, відповідали рівню знань. Пропонуємо опрацювати презентацію, у якій є слайди такого типу:

Студенти отримують завдання: за опрацьованими матеріалами презентації скласти конспект та дібрати власні приклади. Виконані завдання надіслати на електронну пошту викладача або завантажити в систему.

Наступний етап навчання за моделлю «Ротація за станціями» – інструктування викладачем офлайн. Педагог, попередньо проаналізувавши самостійно виконані студентами

завдання, визначає питання, які потрібно пояснити під час роботи в аудиторії, розтлумачує їх. Пропонує виконати різні види практичних завдань, об'єднаних темою «Технічний прогрес і його наслідки». У межах цієї теми викладач також може організувати зі студентами діалог-бесіду «Професії майбутнього», у репліках якого треба використати дієприслівники й дієприслівникові звороти. Іноземці практикують уживання дієприслівників і дієприслівникових зворотів, а наставник діагностує знання і визначає якість засвоєння матеріалу.

На наступній станції студенти закріплюють здобуті знання, працюючи в групах. Можна запропонувати виконати різні види вправ, опрацювати текст навчально-професійної сфери, зробивши передтекстові та післятекстові завдання.

Заохочення до іншомовної мовленнєвої діяльності можливе завдяки проектним технологіям, які дають можливість здобувачам вищої освіти реалізувати творчий потенціал. Кожен студент готує монолог-міркування з теми «Мінімізація негативних наслідків технічного прогресу», використовуючи дієприслівники й дієприслівникові звороти, записує відео й створює відеоальманах. Завдання такого типу сприяють розвитку усного мовлення, логічного мислення, уваги, уваги. Командна робота допомагає залучити до навчального процесу всіх. Завдяки спільній відповідальності за результат якість роботи підвищується. І якщо хтось з іноземців не опрацював теорію або не все зрозумів, він її засвоїть протягом навчальної діяльності в групі.

В аудиторії з метою контролю здобутих знань пропонуємо виконати тести з теми «Конструкції з дієприслівниками й дієприслівниковими зворотами». Цікавим видом мовленнєвої діяльності і водночас формою контролю знань студентів є аудіювання, яке можна провести як під час заняття, так і під час самостійної роботи вдома. Іноземці онлайн слухають текст, що містить конструкції з дієприслівниками й дієприслівниковими зворотами, і виконують тести, створені, наприклад, за допомогою сервісу Google Forms. Студенти мають можливість одразу побачити правильну відповідь, коментар викладача щодо правильної чи неправильної відповіді, результат тестування.

Особливістю моделі є те, що кожен іноземний студент проходить станції від першої до останньої, педагог приділяє увагу всім. Групи студентів викладач може змінювати і формувати за різними принципами: за рівнями знань, за спеціальністю (будівельники, програмісти, енергетики тощо), за інтересами.

Перевернуте навчання як різновид ротаційної моделі організують за визначеним графіком, відповідно до якого онлайн-навчання замінює офлайн-робота в університеті. Доцільно самостійно опрацювати теоретичний матеріал, використовуючи запропоновані ментором навчальні матеріали, переглядаючи відео, презентації, а в аудиторії в

групах чи індивідуально виконувати різноманітні завдання. Аналізуючи виконані справи, викладач розуміє, яке питання теми потрібно ще пояснити й відпрацювати. Така модель ефективна під час вивчення української мови як іноземної студентами 3–4 курсів, у яких сформована стійка мотивація, вони можуть спланувати процес самостійної освітньої діяльності.

Гнучка модель (Flex Model Of Blended Learning) перспективна, але найскладніша в плані реалізації. Для її використання у студентів мають бути сформовані навички самоорганізації, тому використовуємо її для вивчення української мови як іноземної магістрами й аспірантами. Гнучкий підхід до навчання полягає в тому, що студент визначає мету, обирає зміст, час, місце, темп навчання, графік, які можна змінювати в разі необхідності. Скасовуються обмеження тривалості заняття, обсягу навчального матеріалу. Студенти модифікують навчальне середовище відповідно до власних потреб. Навчання може бути як самостійним з інструкціями ментора, так і груповим, яке відбувається у великій аудиторії. У кожного студента є своє місце і комп'ютер. Передбачено зони для роботи в групах. Студенти можуть вільно пересуватися та обирати форми роботи. Завдання викладача – створити максимально комфортні умови для навчання.

Модель самостійного змішування (Self-Blend Model) схожа до гнучкої моделі, ґрунтується на самостійному виборі студентом електронного навчального курсу (ЕНК), який іноземець хоче вивчати як доповнення до традиційних ЕНК. Навчання відбувається повністю дистанційно в індивідуальному режимі, у домашніх умовах або в комп'ютерному класі в університеті. Таким чином, студент може самостійно скласти власну програму навчання. Тобто іноземець в інтернеті може знайти будь-які онлайн-курси з вивчення української мови і навчатися на них з метою підвищення свого рівня володіння мовою. Найпопулярнішими інтернет-ресурсами для вивчення іноземними студентами української мови є такі: Ukrainian lessons, Internet Polyglot, Hosgeldi.com, W2mem.com, 50Languages, «Крок до України», Електронні словники: ВЕСУМ, ГОРОХ, СУМ, Словник синонімів, Корпус української мови (Зозуля 2020: 36–37). Використання онлайн-ресурсів чудово мотивує іноземних студентів до вивчення нової для них мови. Крім сайтів для вивчення української мови як іноземної, можна використовувати й певні мобільні застосунки, які легко знайти на Play Market, серед яких: «Слова зі слова», «Р.І.Д.», «Український правопис», «Український словник», «Мова» тощо (Зозуля 2019: 112).

На жаль, у немовних ЗВО кількість годин, яка відведена на вивчення іноземними студентами державної мови, є досить обмеженою. Іноді студенти, які мають високий рівень знань, не можуть отримати всього необхідного обсягу потрібної їм інформації з різних аспектів мови. Тому університети організовують факультативні онлайн-заняття,

використовуючи модель змішування. Так, у Вінницькому національному технічному університеті іноземцям 4 та 5 курсів пропонують вивчення вибіркової дисципліни "Методика викладання української мови як іноземної". Модель змішаного навчання вимагає від іноземних студентів ініціативи, самоконтролю та бажання здобувати додаткові знання.

Змішане навчання характеризується оперативністю, мобільністю, ефективністю, тому задовольняє потреби сучасних студентів. Кожен викладач має обрати ту модель змішаного навчання, яка відповідатиме особливостям дисципліни, дидактичній меті, сформованим вмінням і потребам студентів.

Отже, кожна модель передбачає використання різних методів навчання, встановлення оптимального співвідношення традиційних технологій з технологіями електронного навчання. Це поєднання може відбуватися як на окремих етапах, так і на рівні всієї дисципліни. Досвід викладачів нашого університету й інших закладів вищої освіти засвідчує, що використання лише «електронного дистанційного навчання» не є достатньо ефективним, оскільки відсутнє «живе» спілкування з викладачем та з іншими студентами, погана організація навчального процесу. На успішність засвоєння матеріалу впливає і пропускна система інтернету, адже вона не завжди відповідає необхідним вимогам. Проте використання лише традиційного навчання однозначно не є ефективним, цю думку поділяє більшість викладачів.

Висновки. Сучасний етап розвитку мовної освіти в умовах закладу вищої освіти визначається домінуванням різноманітних інформаційно-комунікативних технологій, що забезпечують високу ефективність процесу навчання. На нашу думку, найбільш дієвим механізмом сучасної педагогічної взаємодії є саме модель змішаного навчання, яка забезпечує можливість формування оптимальних умов для розвитку мовних та немовних компетентностей, що ґрунтуються на індивідуальних потребах студентів.

Використання системи змішаного навчання у вищій школі реалізує принципи індивідуалізації, інтенсифікації та оптимізації навчання, передбачає дуалістичне поєднання очної та дистанційної форм роботи, не применшуючи ролі викладача в навчальному процесі, не надаючи їй другорядності. Безумовно, використання технології змішаного навчання іншомовного спілкування зумовлене зміною ролей студента та викладача в навчальному процесі, педагог стає модератором, наставником. Аналізовані моделі є результатом логічної та природної еволюції традиційної моделі навчання, адже використання методу змішаного навчання якісно змінює зміст навчання української мови як іноземної, різноманітність ресурсів електронної складової змішаного курсу відкриває нові можливості презентації навчального матеріалу, дозволяє студентам самостійно визначати індивідуальну траєкторію навчання.

Література

Зозуля 2020: Зозуля І. Є., Поздрань Ю. В., Слободянюк А. А. Роль дистанційного навчання у вивченні української мови як іноземної. – Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 31 (70) № 1. Ч. 1 2020., С., 33–38.

Зозуля 2019: Зозуля І. Є., Стадній А. С. Використання онлайн-ресурсів та мобільних додатків у вивченні української мови як іноземної. – Міжнародна комунікація – полілог культур (актуальні питання навчання іноземців) : зб. наук. праць / за загальною редакцією проф. Л. В. Рєви-Лєвшакової. Одеса, 2019, С., 110–113.

Кухаренко 2016: В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л. Бугайчук, Н. Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко, А. Л. Столяревська. – Теорія та практика змішаного навчання. Монографія. Харків, С., 2016, 202–284.

Латигіна 2018: Латигіна А. Г., Латигіна Н. А. Змішане навчання як невід'ємний елемент модернізації освітнього процесу. Використання моделі змішаного навчання при викладанні іноземних мов. Тези доповідей. Київ, С., 2010, 60–63.

Стадній 2019: А. С. Стадній, І. Є. Зозуля. Роль мотивації в процесі вивчення української мови як іноземної. – International scientific and practical conference "Issues of modern philology in the context of the interaction of languages and cultures": conference proceedings, December 27–28, 2019. Venice : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2019. P. 206–209.

Стадній 2020: А. С. Стадній **Моделі дистанційного навчання**. – Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Випуск 29. Том 4. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика». С. 2020. 151–156.

Фендей 2010: Фендей В. А. Дидактические возможности смешанного обучения как педагогической технологии обучения иностранным языкам. – Язык – образование – культура – общество: от идеи к реализации. Материалы 111 межвуз. науч. практ. конф. – Москва, С., 2010, 378–382.

Staker, H. and Horn, M. B. 2012: Staker, H. and Horn, M. B. Classifying K-12 Blended Learning. Innosight Institute, 117.

Інформація про авторів:

Ірина Зозуля – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету, Україна;

E-mail: irazozulya15011985@gmail.com

Алла Стадній – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету, Україна

E-mail: stadniy.alla@ukr.net